

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs Udtalelse om Meddelelse fra Kommissionen til Rådet, Europa-Parlamentet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — Handlingsplan for voksenuddannelsen — Det er altid et godt tidspunkt at lære

KOM(2007) 558 endelig

(2008/C 204/19)

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber besluttede den 27. september 2007 under henvisning til EF-traktatens artikel 262 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

Meddelelse fra Kommissionen til Rådet, Europa-Parlamentet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — Handlingsplan for voksenuddannelsen — Det er altid et godt tidspunkt at lære

Det forberedende arbejde henvistes til EØSU's Faglige Sektion for Beskæftigelse, Sociale og Arbejdsmarkeds-mæssige Spørgsmål og Borgerrettigheder. Sektionen vedtog sin udtalelse den 21. februar 2008. Ordfører var Renate Heinisch, medordførere var An Le Nouail Marlière og José Rodríguez García-Caro.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 443. plenarforsamling den 12.-13. marts 2008, (mødet den 13. marts 2008) følgende udtalelse med 117 stemmer for, ingen imod og 1 hverken for eller imod.

1. Konklusioner og henstillinger

1.1 Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg (EØSU) bifalder, at Kommissionen med sin første handlingsplan for voksenuddannelse med undertitlen »Det er altid et godt tidspunkt at lære 2007-2010« åbner et »nyt vindue« i sit uddannelsespolitiske arbejdsprogram, og støtter planen med forbehold for de bemærkninger, der fremsættes i nærværende udtalelse.

1.2 Udvalget glæder sig over, at de europæiske programmer til støtte for voksenuddannelserne 13 år efter deres indførelse for første gang skal have deres eget politiske arbejdsgrundlag. Efter eget udsagn havde Kommissionen nemlig to målsætninger med sin meddelelse om voksenuddannelse ⁽¹⁾: Dels at forberede Grundtvig ⁽²⁾-programmet, dels at bane vej for en tilsvarende politisk handlingsplan for voksenuddannelsesområdet.

1.3 Udvalget beklager, at hverken en udbygning af det almene voksenuddannelsesstilbud, ikke-formel eller uformel læring til gavn for den personlige udfoldelse og styrkelse af et aktivt medborgerskab, som både erhvervsaktive og andre borgere i lige høj grad har brug for, er blandt topprioriteterne i denne første plan. EØSU konstaterer, at målsætningen om bedre samarbejde i EU på det erhvervsuddannelsesmæssige område, som udvalget støtter, optager meget plads i meddelelsen.

1.4 EØSU henstiller, at der også skabes attraktive rammebetingelser for ikke-erhvervsaktive personers ønsker om uddannelse, således at disse får mulighed for aktiv livslang læring.

⁽¹⁾ »Voksenuddannelse: Det er aldrig for sent at lære« (KOM(2006) 614 endelig).

⁽²⁾ I det 19. århundrede var den danske højskolegrundlægger N.F.S. Grundtvig med sine demokratiske og sociale ideer en inspirationskilde for højskolebevægelsen. I 2001 blev det 2. program til støtte for voksenuddannelse, »Grundtvig-handlingsplanen« i det nye Sokrates-program 2001-2006 opkaldt efter ham.

1.5 I lyset af den ændrede befolkningssammensætning mener udvalget, at der er behov for dybtgående forandringer af den måde, voksenuddannelsen er tilrettelagt på, og de emner, den beskæftiger sig med.

1.6 Samtidig opfordrer udvalget til, at det overalt inden for uddannelsesområdet overvejes, hvorfor de forskellige uddannelsespolitiske niveauer stadig hver for sig koncentrerer sig om og samtidig i mange tilfælde henvender sig til de samme unge voksne, og foreslår, at der i stedet etableres egne uddannelses-strukturer for voksenuddannelsen i medlemsstaterne og på euro-pæisk plan.

1.7 EØSU kræver, at det under alle omstændigheder må undgås, at mindre initiativer og uddannelsesinstitutioner på voksenuddannelsesområdet marginaliseres yderligere eller helt fortrænges. Disse bør tværtimod styrkes.

1.8 Udvalget konstaterer, at voksenuddannelsens hovedop-gave ikke kan være at kompensere for et formelt uddannelsessys-tem, der ikke er tilstrækkeligt effektivt. Det er bekymrende, at den andel af befolkningen, der forlader skolen for tidligt, er steget til over 15 %. Med udgangspunkt i de mange eksempler på god praksis i Europa og OECD-landene opfordrer EØSU medlemsstaterne og Kommissionen til at gå videre med de socialpædagogiske reformer af uddannelsessystemet.

1.9 Udvalget opfordrer Kommissionen til at udarbejde en ledsagende plan for gender mainstreaming.

1.10 EØSU savner klare udsagn om de nødvendige investe-ringer.

1.11 Udvalget henstiller, at der i højere grad tages hensyn til voksenuddannelsernes territoriale dimension og deres bidrag til den sociale samhørighed, navnlig i regioner, der er præget af afvandring.

1.12 EØSU beklager, at meddelelsen ikke inddrager de særlige former for voksenundervisning og voksenlæring, der praktiseres på folkehøjskoler, som er aktive på tværregionalt eller internationalt plan.

1.13 Udvalget henstiller, at lokale multifunktionelle voksenuddannelsesinstitutioner, der er etableret under hensyntagen til nye metoder, herunder også ny teknologi og e-learning, fremmes.

1.14 EØSU går ind for anstændige arbejdsvilkår (*decent work*) for undervisningspersonalet og det administrative personale inden for voksenuddannelserne og for anstændige læringsvilkår for alle voksne.

1.15 Udvalget opfordrer til, at der som led i handlingsplanen gennemføres en undersøgelse af mulighederne for at opbygge en europæisk infrastruktur for forskning og videreuddannelse på voksenuddannelsesområdet i EU og understreger, at der i den forbindelse er behov for at arbejde med specifikke metoder inden for voksenuddannelse, og udbredelsen heraf.

1.16 EØSU foreslår fremme af et europæisk uddannelsesforum med henblik på deltagelse i den internationale bølge af uddannelsesfora og henstiller, at der på europæisk plan gennemføres oplysnings- og inspirationskampagner, der kan gøre voksenuddannelse mere attraktiv.

1.17 Udvalget foreslår Kommissionen, at den i fremtiden dels vier voksenuddannelsens internationale dimension større opmærksomhed, dels inddrager udvalget i ovennævnte initiativer. Udvalget anmoder om at blive inddraget i de europæiske forberedelser til FN's næste internationale conference om voksenuddannelse (CONFITEA VI), der afholdes i Brasilien i 2009.

1.18 EØSU bifalder Kommissionens bestræbelser på at tilvejebringe europæiske nøgledata og sikre fælles sprogbrug, men savner imidlertid en mere voksenspecifik prioritering i forbindelse med udarbejdelsen af de planlagte indikatorer.

2. Indledning

2.1 Voksenuddannelsesområdet kan i mange europæiske lande se tilbage på en lang tradition. Via den tætte forbindelse til sociale bevægelser som arbejderbevægelsen, kvindebevægelsen, nationale bevægelser og valgretsbevægelser havde voksenuddannelserne selv gennem en lang periode uddannelsesmålsætninger af social og emancipatorisk art. I mange lande i Europa opstod der institutioner for folkelig oplysning og folkehøjskoler, der samtidig havde en kulturel og pædagogisk dimension, og som havde det formål at fremme den almindelige befolknings personlige udfoldelse og aktive medborgerskab. I tidens løb blev der derudover også etableret aftenskolecentre, tilbud om erhvervsuddannelse og højskoler, der ønskede at gøre en bevidst indsats for at åbne sig for de på daværende tidspunkt ringere stillede befolkningsgrupper.

2.2 På europæisk plan var det i lang tid erhvervsuddannelserne, der var i fokus med etableringen af komitéer og fagligt specialiserede institutioner som Cedefop (Det Europæiske Center for Udvikling af Erhvervsuddannelse) og ETF (Det Europæiske Erhvervsuddannelsesinstitut). Allerede i 70'erne blev der tilrettelagt og gennemført europæiske programmer til fremme dels af uddannelse af handicappede, indvandrere, unge uden bevis for afsluttet skolegang eller erhvervs kvalifikationer, dels af ligestilling for kvinder på arbejdsmarkedet. Cedefop har udvekslet og vurderet eksempler på god praksis på dette område.

2.3 Først da Kommissionen indførte sin politik for livslang læring, rettede den også opmærksomheden mod områder, der hidtil havde været forsømt politisk, som f.eks. voksenuddannelsesområdet, uddannelsespolitikens grimme ælling. Indføringen af særlige programmer til forbedring af kvalitet og innovation i voksenuddannelserne (fra 1995 og frem), Det Europæiske År for Livslang Læring (1996) og Rådets (Uddannelse, Ungdom og Kultur) konklusioner vedrørende de bærende principper i en strategi for livslang uddannelse fra den 20. december 1996 indledte en ny fase med politisk aktivitet på en hel række fronter. Den 30. oktober 2000 offentliggjorde Kommissionen sit memorandum om livslang læring, i hvilket der formuleres en strategi for udvikling af et system til livslang læring, og som lægger op til diskussion af seks nøglebudskaber, der karakteriserer retningslinjerne for dette system (³).

2.4 I forbindelse med Lissabon-strategien vedtog Rådet sin resolution af 27. juni 2002 om livslang læring (⁴) og arbejdsprogrammet for »Uddannelse og Erhvervsuddannelse 2010« (⁵), som i første omgang ikke viede voksenuddannelsesområdet nogen særlig opmærksomhed. Med henblik på en styrkelse af den fælleseuropæiske politik for erhvervsuddannelse blev der inden for rammerne af arbejdsprogrammet for »Uddannelse og Erhvervsuddannelse 2010« sågar også iværksat en »Københavnsproces«, der i første omgang mundede ud i Helsinki-kommunikéet fra slutningen af 2006 (⁶).

2.5 Strategien for de videregående uddannelser var ganske vist ligeledes en del af arbejdsprogrammet, men var imidlertid fokuseret på dybtgående omstruktureringer med henblik på at skabe et europæisk område for videregående uddannelse som led i Bologna-processen fra 1999 og frem, hvilket førte til, at de ringere stillede målgruppers adgang til de videregående uddannelser og videreuddannelse i universitetsregi blev nedprioriteret.

2.6 Uden for rammerne af arbejdsprogrammet for »Uddannelse og Erhvervsuddannelse 2010« blev der på europæisk plan gjort en indsats for »Fremme af unges fulde deltagelse i uddannelse, beskæftigelse og samfundsliv« (⁷), som indtil videre ikke modsvares af et tilsvarende initiativ for voksne i forskellige aldersgrupper.

2.7 »En ny rammestrategi for flersprogethed« (⁸) fra Kommissionen og Kommissionens »Meddelelse om en europæisk kulturdagsorden i en stadig mere globaliseret verden« (⁹) gav også indrekte nye perspektiver for voksenuddannelsesområdet.

(³) SEK(2000) 1832 af 30.10.2000.

(⁴) Rådets resolution af 27. juni 2002 om livslang læring, EFT C 163 af 9.7.2002.

(⁵) Rådet: Detaljeret arbejdsprogram af for opfølgning af uddannelsessystemernes mål i Europa af 14.6.2002, EFT C 142 af 14.6.2002.

(⁶) Kommunikéet »Evaluering af København-processens prioriteter og strategier«, Helsinki, den 5.12.2006, www.minedu.fi/export/sites/default/vet2006/pdf/Helsinki_Communique_de.pdf.

(⁷) KOM(2007) 498 endelig.

(⁸) KOM(2005) 596 endelig. Se EØSU's udtalelse; EUT C 324 af 30.12.2006, ordfører An Le Nouail Marlière.

(⁹) SEK(2007) 570 endelig.

2.8 Gennem de senere år har EØSU principielt været enig i og støttet Kommissionens indsats inden for livslang læring med en række udtalelser.

3. Sammenfatning af handlingsplanen

3.1 Kommissionens handlingsplan for voksenuddannelsesområdet »Det er altid et godt tidspunkt at lære« er efterfølgeren til meddelelsen om voksenuddannelse med titlen »Det er aldrig for sent at lære«⁽¹⁰⁾. Handlingsplanen prioriterer fem nøgleelementer, nemlig forbedrede styringsstrukturer, herunder voksenuddannelsessystemets kvalitet, effektivitet og ansvarlighed for gennemførelsen, samt støtte til læring og anerkendelse af læringsresultater.

3.2 Handlingsplanens generelle mål er gennemførelse af de fem centrale budskaber i meddelelsen »Det er aldrig for sent at lære«⁽¹¹⁾, nemlig at fjerne hindringer for deltagelse, at øge sektorens kvalitet og effektivitet, at fremme godkendelses- og anerkendelsesprocessen og at sikre tilstrækkelige investeringer samt overvågning af sektoren.

3.3 Handlingsplanen fokuserer på de personer, der er dårligt stillet, fordi de på grund af dårlige læse- og skrivefærdigheder, utilstrækkelige arbejdskvalifikationer og/eller kompetencer ikke kan integreres fuldt ud i samfundet.

4. Generelle bemærkninger

4.1 EØSU bifalder, at Kommissionen har udarbejdet en første handlingsplan for voksenuddannelserne for perioden 2007-2010. Udvalget støtter planen fuldt ud — dog med forbehold for de bemærkninger, der fremsættes i nærværende udtalelse. Med handlingsplanen slås det endnu en gang fast, at arbejdsprogrammet for »Uddannelse og Erhvervsuddannelse 2010« også er målrettet mod voksenuddannelsesområdet for at fremme den sociale samhørighed, aktivt medborgerskab, et virksomt privat- og arbejdsliv samt integrations- og erhvervsevnen.

4.2 EØSU advarer mod ineffektive overlappinger i forhold til målsætningerne og planerne for erhvervsuddannelsesområdet inden for rammerne af Københavns-processen, de europæiske retningslinjer for beskæftigelsen for perioden 2005-2008, Den Europæiske Socialfond og EU's uddannelsesprogram for erhvervsuddannelse, Leonardo. I disse sammenhænge er der allerede fokus på en udvidelse af oplysnings- og vejledningsindsatsen, godkendelse af uformelle kompetencer, udvidelse og gennemførelse af den europæiske referenceramme for kvalifikationer og styreformer inden for erhvervsuddannelsesinstitutionerne.

4.3 Udvalget er fortsat af den opfattelse, at *alle* borgere i EU hele livet igennem har behov for at have adgang til tidssvarende voksenuddannelser. Alle borgere bør i løbet af deres tilværelse kunne erhverve nye kompetencer, genopfriske eller ajourføre

dem. Også den ændrede befolkningssammensætning, klimaforandringerne, ny informations- og kommunikationsteknologi og globaliseringens udfordringer og muligheder forandrer vores liv og arbejde. Disse forandringer kræver ligeledes helt ny viden og nye kompetencer, som forskellige aldersgrupper af voksne ikke har haft mulighed for at erhverve i løbet af deres skolegang, lære- eller studietid.

4.4 Derfor savner EØSU et integreret, visionært rammekoncept, der kan dække alle voksnes uddannelsesmuligheder og uddannelsesbehov. Udvalget er altid gået ind for gode læringsvilkår for alle, herunder handicappede. Dette medfører en række synergieffekter for alle involverede. Også læring på tværs af generationer, interkulturel læring og læring på flere sprog lettes.

4.5 EØSU opfordrer Kommissionen til som supplement til handlingsplanen at lade en gruppe af voksenuddannelseseksperter udarbejde en plan for gender mainstreaming, der omfatter tiltag til positiv forskelsbehandling i et livslangt perspektiv.

4.6 EØSU henviser til den europæiske referenceramme for nøglekompetencer⁽¹²⁾, som også alle voksne bør have mulighed for at erhverve. I den forbindelse fremhæves en række centrale begreber igen og igen som værende potentielle inspirationskilder til nye organisationsstrukturer og innovative undervisningsmetoder inden for voksenuddannelsen: kritisk refleksion, kreativitet, initiativ, problemløsning, risikovurdering, beslutningstagning og konstruktiv håndtering af følelser.

4.7 Udvalget henstiller, at Kommissionen undersøger, om handlingsplanen for voksenuddannelsesområdet kan kombineres med et årligt tilbagevendende attraktivt europæisk uddannelsesforum og oplysnings- og inspirationskampagner om livslang læring i de trykte og elektroniske medier. EØSU opfordrer Kommissionen til at se på behovet for gennem opsøgende virksomhed at opmuntre studieuvante personer til at engagere sig i videreuddannelse. Ifølge EØSU er den personlige kontakt til udsatte personer en vigtig del af målet om at hæve uddannelsesniveaut, styrke forandringskompetencen hos alle samt fremme lige adgang til livslang læring.

5. Særlige bemærkninger

5.1 EØSU bifalder, at handlingsplanen (punkt 1) ikke kun fremhæver målet om en konkurrencedygtig videnbaseret økonomi, men også visionen om et vidensamfund for alle, der tager højde for den sociale integration og den sociale samhørighed. Udvalget mener derfor også, at de lokalt aktive parter på arbejdsmarkedet, virksomheder, civilsamfundsorganisationer samt de uddannelsesmæssigt dårligt stillede personer og deres familier bør inddrages i forbindelse med analyserne af behovet for efteruddannelse og overvejelserne angående integration gennem livslang læring.

⁽¹²⁾ KOM(2005) 548 endelig. Se også EØSU's udtalelse om nøglekompetencer; EUT C 195 af 18.8.2006, ordfører Mária Herczog. Ud over kompetencer vedrørende modersmålet, fremmedsprog, matematik og naturvidenskab/teknik samt edb-kundskaber og lærevillighed, er også sociale kompetencer, borgerengagement, selvstændighed, iværksætterånd, kulturel bevidsthed og udtryksfærdighed ligeværdige dimensioner.

⁽¹⁰⁾ KOM(2006) 614 endelig.

⁽¹¹⁾ Idem.

5.1.1 EØSU understreger, at støtte til de af Kommissionen nævnte målgrupper med »lavt uddannelsesniveau« ikke kun kræver ændringer hos de berørte persongrupper selv, men at det ligeledes er nødvendigt at fjerne de uddannelsesmæssige hindringer, der stadig eksisterer. Med hensyn til valget af målgrupper mener udvalget ikke, at handlingsplanen i tilstrækkeligt omfang tager højde for de uddannelsesmæssige hindringer, der eksisterer for særligt udsatte personer, personer der lever i fattigdom, befolkningen i affolkede områder og personer, der befinder sig på offentlige institutioner.

5.1.2 EØSU advarer mod faren for yderligere segregation som følge af den lokale og overregionale »handel« med tjenesteydelser til disse voksne, f.eks. gennem arbejds- og socialforvaltningens udbudsrunder vedrørende særlige uddannelsesstilgange. Udvalget mener, at voksne ville være endnu mere interesserede i uddannelsesmulighederne, hvis de under den pågældende uddannelse modtog pålidelige oplysninger om det lokale og tværregionale arbejdsmarked, og hvis de, når de søgte arbejde, ikke risikerede at støde på retlige eller faktiske aldersbegrænsninger.

5.1.3 Udvalget understreger, at den sproglige og kulturelle rigiditet, som indvandrere fra europæiske og ikke-europæiske lande bidrager med, er en vigtig ressource for Europa. Der bør derfor arbejdes videre med anerkendelsen af eksamensbeviser og certifikater fra europæiske og ikke-europæiske lande. EØSU gør opmærksom på, at de meget forskellige juridiske vilkår (som er under forandring), der gælder for indvandrere (f.eks. asylansøgere, anerkendte flygtninge, arbejdstagere fra andre EU-lande, tredjelandsstatsborgere mm.) ofte lægger hindringer i vejen for deres adgang til videreuddannelse. Disse bestemmelser kan dog også resultere i obligatoriske uddannelsesforanstaltninger som sprogkurser.

5.1.4 EØSU savner, at der drages klare konsekvenser af de demografiske forandringer med hensyn til mulighederne for livslang læring for den ældre generation, der ikke længere befinder sig på arbejdsmarkedet. Udvalget henviser i den forbindelse til de mange anbefalinger i sin initiativudtalelse om de demografiske forandringer⁽¹³⁾. Her blev det understreget, at mennesker i alle aldre, såvel privat som jobmæssigt, må fortsætte med at lære med henblik på at påvirke udviklingen, tage ansvar for andre og leve selvstændigt så længe som muligt. I mange erhverv er der behov for yderligere kvalifikationer, i andre sektorer opstår der helt nye tjenesteydelser, som man rettidigt bør tage højde for på uddannelses- og videreuddannelsesområdet.

5.1.5 Udvalget anbefaler også i forbindelse med denne handlingsplan at »sørge for elever/studerende med særlige behov samt aktivt opfylde de handicappedes særlige behov, især ved at bidrage til deres integration i det almindelige uddannelsessystem«⁽¹⁴⁾ og ved at udbygge adgangen til fjerundervisning (herunder i form af e-learning).

⁽¹³⁾ Se EØSU's initiativudtalelse om »Henimod det 7. rammeprogram for forskning: Forskningsbehovet i forbindelse med ændringer i befolkningssammensætningen — De ældres livskvalitet og teknologiske behov« af 15.9.2004, ordfører Renate Heinsch; EUT C 74 af 23.3.2005.

⁽¹⁴⁾ Se EØSU's udtalelse om »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse om etablering af et integreret handlingsprogram inden for livslang læring« af 10.2.2005, ordfører Christoforos Koryfidis; EUT C 221 af 8.9.2005.

5.1.6 EØSU kritiserer, at der ikke i tilstrækkelig grad fokuseres på de personlige uddannelsesbehov hos voksne, der ikke er økonomisk aktive, men som deltager »aktivt« i lokalsamfund og samfundsliv. De råder ofte ikke over tilstrækkelige ressourcer til at kunne få adgang til voksenuddannelse.

5.1.7 EØSU anbefaler, at det formelle uddannelsessystem samlet set bør være mere imødekommende over for voksnes uddannelsesmæssige behov. Udvalget gentager derfor, at det er på tide, at »sætte sig ud over de aldersmæssige begrænsninger, som er pålagt borgerne i europæiske uddannelses- og efteruddannelsessystemer«⁽¹⁵⁾. I givet fald bør tidligere tilvejebragte tilfredsstillende resultater anerkendes i det formelle uddannelsessystem ved hjælp af åbne og fleksible strukturer. Adgang for alle til uddannelsesinstitutionernes it-udstyr kan fremme livslang læring og læring via internettet.

5.1.8 Videreuddannelse på de videregående uddannelsesinstitutioner har været nedprioriteret i politikken for de videregående uddannelser. Også de videregående uddannelser har et ansvar for livslang læring. EØSU påpeger, at de højere uddannelsesinstitutioners voksenuddannelsesstilbud og den videreuddannelse, som erhverves her, bør knyttes tæt sammen med udviklingen af voksenuddannelserne og indgå i programmerne for livslang læring.

5.2 Udvalget fastslår, at det generelle mål med handlingsplanen for voksenuddannelse bør være at realisere de fem nøglebudskaber i Kommissionens meddelelse »Det er aldrig for sent at lære«. EØSU kritiserer, at der med hensyn til det fjerde nøglebudskab (sikring af et tilstrækkeligt investeringsniveau) ikke foreligger nogen forslag til foranstaltninger. Udvalget mener, at foranstaltninger i forbindelse med det fjerde nøglebudskab er en absolut bør indgå som en del af den samlede plan.

5.2.1 Udvalget opfordrer til, at erhvervslivet og de offentlige myndigheder også skaber attraktive incitamenter til videreuddannelse. Uddannelsesinstitutionernes »indtjenings«-forventninger (punkt 2.2 i handlingsplanen) kan ikke være den eneste motivationsfaktor med henblik på at opnå større chancelighed ved adgangen til livslang læring.

5.2.2 EØSU mener endnu ikke, at der foreligger nogen pålidelige omkostningsoverslag med hensyn til godkendelsen af uformelle kompetencer. Der gøres for en god ordens skyld opmærksom på, at dette ikke må være en årsag til, at der gives afkald på en yderligere udbygning af voksenuddannelsen. Den europæiske referenceramme for kvalifikationer⁽¹⁶⁾ og nationale referencerammer som anerkendelsesgrundlag befinder sig i flere medlemsstater stadig i en startfase i handlingsplanens tidsperiode 2007-2010.

⁽¹⁵⁾ Ibid.

⁽¹⁶⁾ KOM(2006) 479 endelig. Se EØSU's udtalelse om »Livslang læring« af 30.5.2007, ordfører José Rodríguez García-Caro, EUT C 175 af 27.7.2007.

5.2.3 Derudover gør EØSU kraftigt opmærksom på de sociale og økonomiske omkostninger, der på lang sigt er forbundet med, at så store samfundsgrupper har så lav en almen og faglig uddannelse.

5.2.4 Udvalget gør opmærksom på, at henvisninger til en velkommen mulig åbning af Den Europæiske Socialfond og programmet »Livslang læring« forudsætter en væsentlig omfordeling på bekostning af hidtidige prioriteter og statens egne midler på området voksenuddannelse. Der henvises til, at kun få lande og regioner i Europa kan anvende midler fra Den Europæiske Socialfond i større omfang — fortrinsvis til innovationer og ikke til fortløbende finansiering af voksenuddannelse. Den løbende omfordeling af midler fra Den Europæiske Socialfond i de nye medlemsstater vil også føre til nedskæringer i andre regioner.

5.3 EØSU bifalder, at arbejdsmarkedets parter og ngo'er i Europa efter deres deltagelse i høringsprocessen (punkt 1.1) i den forberedende fase også deltager i gennemførelsen af handlingsplanen og kan bidrage med deres særlige ekspertise. EØSU understreger, at der må lægges særlig vægt på humane arbejdsvilkår for tjenesteudbydere og rimelige og menneskelige læringsmuligheder for voksne samt brugerrettigheder uafhængigt af, om der er tale om selvfinansierede studier eller ej.

5.4 Med hensyn til det videre arbejde med handlingsplanen anbefaler udvalget også, at flere af Kommissionens generaldirektorer samt de relevante europæiske institutioner inddrages. Et sådant samarbejde vil fremme den politiske sammenhæng mellem de enkelte generaldirektors mål og foranstaltninger.

5.5 EØSU bifalder, at også internationale organisationer involveres i høringsfasen (punkt 1.1 i handlingsplanen). Udvalget anbefaler, at Kommissionen sammen med de berørte generaldirektorer som næste skridt udarbejder en supplerende international handlingsplan for voksenuddannelse.

5.6 EØSU kræver, at der ved udformningen af reglerne for god virksomhedsledelse (»governance«, punkt 2.2) i voksenundervisningssektoren tages tilstrækkelig højde for forskellighed og mangfoldighed, så også mindre non-profit organisationer, der har stor kulturel »merværdi«, og som anvender innovative arbejdsmetoder, får en chance for at modtage støtte.

5.7 EØSU anser moderne indrettede multifunktionelle lokale undervisningscentre for at være en grundlæggende forudsætning for god virksomhedsledelse (punkt 2.2 i handlingsplanen).

5.7.1 Udvalget bifalder den indledende henvisning til nyttige »partnerskaber« (punkt 2) i byer og regioner, men savner imidlertid konkrete anbefalinger vedrørende koordinationsbehovet ved en systematisk territorial udbygning af voksenuddannelsen. I den forbindelse henvises der til den til den eksemplariske bevægelse »de lærende byer og regioner«⁽¹⁷⁾ i Europa.

⁽¹⁷⁾ Eksempler findes i: Europa-Kommissionen, Generaldirektoratet for Uddannelse og Kultur (udg.): »European Networks to promote the local and regional dimension of lifelong learning« (The »R3L-Initiative«), marts 2003.

5.7.2 EØSU anbefaler også, at der i handlingsplanen ofres større opmærksomhed på bygningen af nye, lokalt placerede, visionære og attraktive uddannelsescentre for alle voksne i samtlige europæiske regioner. En væsentlig del af voksenuddannelsen foregår stadig i lokaler, der egentlig er bygget til andre formål, og som kun står til rådighed i begrænsede perioder.

5.7.3 Udvalget savner en udtrykkelig inddragelse af højskolerne i handlingsplanen, idet disse hører til de didaktisk-metodiske fyrtårne inden for den europæiske voksenuddannelse. Med deres internater er de vigtige mødesteder for mobile elever og undervisere fra hele Europa. Højskolerne har i løbet af de sidste 10 år beklageligvis oplevet et stort fald i støtten og en del — herunder europæisk kendte skoler — er lukket gennem de seneste år.

5.8 EØSU konstaterer, at muligheder og problemer i forbindelse med nye kommunikationsteknologier i højere grad bør afspejles i gennemførelsen af handlingsplanen og inddrages i denne. Den manglende adgang til informationsteknologier er en yderligere dimension af social udstødelse, hvis betydning er stigende. Således havde 46 % af alle husstande i Europa i første kvartal af 2007 ikke internetadgang fra boligen⁽¹⁸⁾, og 40 % af europæerne har, ifølge eget udsagn, ingen kompetencer med hensyn til brugen af internet⁽¹⁹⁾. Den yderligere åbning af gratis undervisningstilbud til alle på nettet er stadig i en opstartsfase, mens der parallelt hermed allerede tales og ansøges om patenter på undervisningskoncepter⁽²⁰⁾.

5.9 EØSU anerkender, at arbejdsgiverne også står for en stor del af voksenuddannelsen i Europa (punkt 2.2 i handlingsplanen). Derudover fremmer også fagforeningerne voksenuddannelsen i eget regi eller i virksomhederne, f.eks. gennem lokale og tværnationale kurser i egne forbund og gennem en motivationsfremmende uddannelsesrådgivning og -opfølgning i virksomhederne. Det er vigtigt, at handlingsplanen tager højde for, at der bør skabes en balance mellem undervisningstilbuddene og lige adgangsforhold for alle.

5.10 Udvalget værdsætter det grundlæggende princip, at der i forbindelse med offentlig grund- og projektstøtte til institutioner ikke må røres ved uddannelsesudbydernes ret til selvstændigt at udforme læreplaner og programmer samt frit at udvælge undervisningspersonale, forudsat selvsagt at de fornødne kvalitets- og effektivitetsnormer er overholdt.

⁽¹⁸⁾ Husstande bestående af mindst 1 person i aldersgruppen 16-74 år, EU-27 (Eurostat, status pr. 8.2.2008).

⁽¹⁹⁾ Personer mellem 16-74 år, EU-27 (Eurostat, status pr. 8.2.2008).

⁽²⁰⁾ Det politiske grundlag er bl.a. Rådets resolution »Inddragelse i informationssamfundet« — Udnyttelse af informationssamfundets muligheder for så vidt angår social inddragelse« (EFT C 292 af 18.10.2001, s. 6), men en evaluering af resultaterne af de i den forbindelse iværksatte tiltag indgår ikke i handlingsplanen.

5.11 EØSU mener, at det er vigtigt at fremhæve, at det er de lærende, der bør stå i centrum for god virksomhedsledelse, og det anbefales, at der plejes »tætte forbindelser« til »de lærendes organisationer«. Dette er dog ikke tilstrækkeligt på voksenuddannelsesområdet.

5.11.1 Udvalget savner klare udmeldinger om inddragelsen af de voksne lærende og deres repræsentanter i voksenuddannelsen. Unge elever og studerendes demokratiske rettigheder i det formelle uddannelsessystem er i de fleste europæiske lande væsentligt bedre lovgivningsmæssigt sikret end voksne lærendes rettigheder på voksenuddannelsesområdet.

5.11.2 EØSU foreslår, at de lærendes selvstændige vurdering bliver det centrale i forbindelse med evalueringer. Især bør efterspørgsels- og elevorienterede metoder til kvalitetsstigning udveksles og prioriteres højere end indførelsen af nye statslige foranstaltninger til »overvågning« af udbydernes kvalitet ⁽²¹⁾.

5.11.3 Udvalget foreslår også, at man gør sig særlige overvejelser med hensyn til sikringen af rettigheder for voksne brugere (»forbrugere«) af uddannelsestjenesteydelser, der udbydes mod betaling. Der er et behov for at se på deres rettigheder i forbindelse med f.eks. nødtvungne kursusafbrydelser, ophør pga. skuffede forventninger, ændrede undervisningstidspunkter og aflysninger. Der kan evt. tages udgangspunkt i henstillingerne med hensyn til de europæiske passagerers rettigheder.

5.12 EØSU bekræfter, at medlemsstaterne og Kommissionen bør være mere opmærksomme på grund- og efteruddannelse, status og aflønning af personalet i voksenuddannelsessektoren (punkt 3.2 i handlingsplanen).

5.12.1 Udvalget anerkender, at man i voksenuddannelsen har brug for et meget fleksibelt personale, idet de lærende står i

centrum, men kræver, at høje krav til fleksibilitet også går i spænd med en høj grad af social beskyttelse. Arbejdsmarkedets parter kan iværksætte supplerende initiativer til at forbedre de usikre arbejdsvilkår for undervisere i denne sektor og øge deres ret til inddragelse.

5.12.2 EØSU anbefaler, at der ved forbedringen af professionaliteten ud over kompetence inden for voksenuddannelse lægges særlig vægt på den tematiske ekspertise, idet denne har stor betydning for udbyttet af undervisningen.

5.12.3 Udvalget anbefaler også at udarbejde analyser og fremsætte anbefalinger med hensyn til de frivilliges status inden for voksenuddannelse.

5.13 EØSU noterer sig, at det højst prioriterede mål er, at så mange voksne som muligt bringes »et skridt videre« (punkt 3.3). I den generelle voksenuddannelse har opdelingen af mennesker og deres mål efter uddannelsesmæssig baggrund kun en begrænset merværdi, selvom om det i forbindelse med enkelte kurser er særligt vigtigt at tage højde for, at der er en sammenhæng med hensyn til den forhåndsviden, kursisterne har. Der kan heller ikke gives nogen garanti for, at mennesker efter at have nået et nyt formelt uddannelsesniveau, opnår større social anerkendelse eller en arbejdsplads. Mødet mellem helt forskellige lærende er tværtimod »prikken over i'et« på mange kurser inden for voksenuddannelsen eller udtrykt i økonomiske termer »den sociale kapital«, som disse kurser skaber.

5.14 Det bør fremgå, hvilke indikatorer der er planlagt for den ikke-erhvervsorienterede voksenuddannelse, den geografiske spredning af voksenuddannelsesstilbuddene og undervisningen af ikke-erhvervsaktive borgere i alle aldre.

Bruxelles, den 13. marts 2008

Dimitris DIMITRIADIS

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽²¹⁾ I Tyskland støttes den uafhængige fond »Bildungstest« (uddannelsesevaluering).